

פרוטוקול מס. 216

מישיבת ועדה העבודה
יום ג', 17.11.1975, בכפר תשל"ו - 10.00 שעה

נכח:

חברי הוועדה: ש. ארבל-אלמוזלינו - היו"ר
א. אבטבי
ז. אסיר
ל. דיציאן
י. כהן

סוזמנים: מר ח. אשכנזי - נציג משרד האוצר (לסעיף 1)
גב' ס. שקד - יועצת משפטית, נציגות שרות המדינה (לסעיף 1)
א. שבנג - תת נציג, משרד המשטרה
ס. פוגלמן - מנכ"ל משרד המשטרה
ד. מאירי - ס/מנכ"ל משרד המשטרה
גב' ח. הירש - יועצת משפטית, משרד ישראל
עו"ד ר. שלו - נציג משרד ראש הממשלה
י. כפלאוי - יועץ משפטי, משרד העבודה
גב' א. עמית - יועצת משפטית, משרד העבודה
א. מייבום - משרד העבודה
גב' ז. קרחי - מסונה על העסקת נשים, משרד העבודה
ס. גלס - יועץ משפטי, משרד המשפטים
גב' ת. פנחסוביץ - יועצת משפטית, משרד המשפטים

מזכיר הוועדה: משה משולם

רשמה: לאה צ'סנר

- סדר-היום:
- (1) חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס. 4) תשל"ו - 1975
 - (2) חוק שירות המדינה (במלאות) (תיקון מס. 8) תשל"ו - 1975
 - (3) חוק שירות המדינה (במלאות) (תיקון מס. 11 - הוראות מעבר) תשל"ו - 1975
 - (4) הארכת תוקף האישור הכללי לסיפוק היחידים לעבודה נשים בלילה

2) חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס. 8) תשל"ו - 1975

ח. אשכנזי: אני אישית לא הוזמנתי לישיבה זו, נשלחתי על-ידי האוצר, וקיבלתי הוראות לא להשתתף בדיון בחוק זה, מאחר שהאוצר מתנגד לו.

היו"ר ש. ארבל: הפרוצדורה של ועדות הכנסת היא, שאנחנו מזמינים לישיבות דרך לשכת השר.

(נציגי משרד האוצר ונציבות שרות המדינה עוזבים)

זוהי הצעת חוק פרטית שלי ושל חה"כ ורטמן שעברה בלגוליים רבים במשך 4 שנים. הדיון הסופי בהצעת חוק זו התעכב על פי בקשת האוצר, שרצה לברר כמה סוגיות השנויות במחלוקת, כיוון שלא הסכים לקבל אותן כפי שהוועדה הציעה. חלק מהדברים אושרו בקריאה המוקדמת, כי אחרת לא היינו יכולים להכין את הצעת החוק לקריאה ראשונה.

עם העברת הצעת החוק לוועדה אחרי הקריאה הראשונה קיימנו מספר ישיבות בנושא. חילוקי-הדעות בין הוועדה לבין האוצר התמקדו בשלוש נקודות: גיל הפרישה; המענק בעת הפרישה; תשלום 2/3 מהפנסיה אם השוטר עובר לעבוד במקום שנחשב כקופה ציבורית.

בענין גיל הפרישה ההצעה המקורית הייתה להשוות את השוטרים לחיילי צבא הקבע, דהיינו, בגיל 45.

גב' ח. הירש: טובים לא לקבוע גיל אלא אחרי 25 שנות שרות.

היו"ר ש. ארבל: לאחר הסברים מפורטים ומקיפים החלטנו ללכת לקראת האוצר בנקודה זו, והצענו ששוטר יוכל לצאת לפנסיה בגיל 50 רק אם המפקח הכללי הסכים לכך, ומקפאים את הפנסיה המגיעה לו עד גיל 55. כלומר, אינו רשאי לפרוש אם המפקח הכללי לא נתן את הסכמתו לכך; ואם פרש בגיל 50 יתחיל לקבל את הפנסיה רק בגיל 55. זו פשרה שהצענו אליה, אבל האוצר אינו מסכים לה. הוא רוצה פרישה בגיל 55 והמענק רק בגיל 60. בענין המענק בעת הפרישה - גם כאן דרשנו מענק כפי שנוהגים לחיילי צבא הקבע. לפי הצעת האוצר המענק יתחיל להשתלם רק בגיל 55 באופן הדרגתי עד גיל 60. כלומר, רוצים להחזיק את השוטר עד גיל 60 ורק אז יוכל לקבל מענק פרישה.

הדבר השלישי, בצבא הקבע מקובל שאדם שפרש מצבא הקבע ועבר למקום עבודה שנחשב לקופה ציבורית הוא ממשיך לקבל 2/3 מהפנסיה. רצינו אותו דבר לגבי השוטרים. האוצר מתנגד לזה וטוען, כי במקרה כזה השוטר יפסיד את הפנסיה.

מאחר שהאוצר לא קיבל את עמדת הוועדה בשלוש נקודות אלה, בעניתי לבקשתו לקיים בירורים נוספים. התקיימו מספר פגישות עם מנכ"ל משרד האוצר ונציגי האוצר, ביניהם המטובנה על השכר, מר ירמנס.

בקשר לגיל הפרישה החליטה הוועדה על 50, אבל מי שפרש בגיל 50 בהסכמתו של המפקח הכללי יהיה זכאי למענק סדרג רק החל מגיל 51 והמכסיתום יגיע בגיל 55. אם השוטר נשאר במסגרת עד גיל 55 הוא יכול בזמן הפרישה להינות ממענק כפי שמקובל בצה"ל. גם פה הסכמנו שזה יהיה סדרג כדי שיהיה תמריץ לשוטר להשאר במסגרת עד גיל 55. בענין תשלום 2/3 של הגמלאות במקרה של עבודה בקופה ציבורית אין ויכוח. אבל האוצר מתנגד לענין המענק, הוא דורש שזה יתחיל בגיל 55 ויהיה סדרג עד גיל 60.

היו"ר ש. ארבל:

אתמול התקשר אתי שר האוצר טלפונית וביקש לדחות את הדיון בהצעת החוק, כי הוא מתכנן להגביל חוק. אמרתי לו שציינו את כל הבידורים וועדה של הכנסת ובזכות להחליט. אם הסגולה רוצה להסתייג הוא יכול לרשום הסתייגות והכנסת החליט. אינני יכולה לדחות את אישור החוק, כי אני מוצפת פניות בענין זה.

לא הסכמתי לדחות את הדיון, וכפי שראיתם שר האוצר נתן הוראה לנציג משרדו לא להשתתף בדיון בחוק זה.

ל. די. א.: אני מצטער, אם נציג הסגולה רוצה לרשום הסתייגות מחובתו להופיע ולהביש את ההסתייגות באופן פורמלי. בטליאה בקרואה שניה ושלישית הוא יכול להציע לדחות את החוק, אבל כוונתי לרשום הסתייגות עליו להופיע בוועדה.

א. אנטוני: לדעתי מה שהאוצר עושה הוא לא פרלמנטרי. מצד אחד רוצים שנכבד מה שהוא מגיש באמצעות ועדות הכנסת, מאידך הוא מזלזל כך בהצעת חוק של הוועדה. על כך צריכה לבוא חבובה. יחד עם זאת, כדי להשיג את הסדרה שהוועדה קבעה לעצמה, האם לא כדאי להזמין את שר האוצר לדיון? אחרת אני חושש שהוא יציע להוריד את ההצעה.
היו"ר ש. ארבל: הוא לא יבוא, והכנסת סוברנית להחליט.

א. אנטוני: אני מקבל את הצעת החוק כפי שהיו"ר הציעה, השאלה היא איך לזרז את אישורו. אולי צריך לאפשר לאוצר להציג את הסתייגותו, ואם יהיה רוב נגדה היא תיפול. אם לא, אולי נחכה שבוע וננסה לשכנע את האוצר ורק אז נצביע. יש לסנוע אפשרות שטליאת הכנסת תדחה את הצעת החוק.

י. כהן: לו ידעתי שלא היו בידורים הייתי מקבל הצעה זו. הדיון בהצעת החוק נמשך 4 שנים ונתקיימו כל הבידורים. שר האוצר הוזמן לדיון בוועדה, ואין כל בטחון שאחרי בידור נוסף הוא ישנה את דעתו. אני מצטרף להצעת חה"כ די. א. של נתייחס להסתייגות שר האוצר, שלא הוצגה כאן באופן פורמלי.

היו"ר ש. ארבל: אני אמנם שייכת לפיעת הסדר, אבל אני גם יו"ר ועדה ואני צריכה לשמור על כבוד של הכנסת. עשיית את המכסימום כדי לדחות את הדיונים בנושא זה, אבל הוועדה צריכה לסיים את עבודתה בחוק זה.

אני מבקשת את מר גלס להכין את הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית. זכותו של שר האוצר לנקוט בכל ההליכים כדי להיאבק בהחלטות של ועדה של הכנסת. נקשר לגיל הפרשישה הייתה הסכמה. נקשר לטענת אבקש את מר גלס לנסח את הסעיף בהתאם למת שסוכם.

מ. גלס: עדיין לא ירדתי לסוף דעתם של המציעים.

היו"ר ש. ארבל: קודם-כל מי זכאי לקבל מענק ומסתם. טיכטנו כי מי שפורש בגיל 50 רק על פי הסכמת המפקח הכללי יתחיל לקבל מענק מודרג החל מגיל 51.

מ. גלס: בטעמי 72 של החוק מדובר על עובד שפוטר, הייתי רוצה לדעת מה ההנחיה, האם מדובר באדם שפוטר או באדם שפוטל מרצונו. יש משפחות קרדינלית לענין זה אם העובד פוטר או פוש מרצונו, או שזה גם זה וגם זה; כלומר, מי שפורש מסיבה כל שהיא.

ג. ה. הירש: ההצעה הזאת מדברת על שתי אלטרנטיבות: מי שפוטר מהשירות או מי שהמפקח הכללי הורה על יציאתו לגמלאות. הוועדה טוענת לכלול גם מי שפורש מרצונו בהתאם להוראות סעיף 17 של החוק.

ד. גלם:
אני מצטער, קיבלתי הודעה שעלי לעבור לוועדה החוקה, חוק ומשפט. ראיתי למחליטה ואבקש את הגב' חסר פנחסוביץ לקבל את ההנחיות ואז ננסח.

גב' ח. הירש:
אני מציעה בסעיף 2 להוסיף על מה שנאמר בו: וכן שוטר שיצא לקיצבה בהתאם להוראות סעיף 17(4).

הינ'ר ש. ארבל:
לגבי גובה המענק הוועדה קבעה שבגיל 51 השוטר יקבל 15%, מגובה סך-הכל המענק שאותו צריך לקבוע. בגיל 52 - עוד 15% - בסך-הכל 30%; בגיל 53 - 50% בסך-הכל; בגיל 54 - 75% ובגיל 55 - 100%.

גב' ח. הירש:
גובה המענק הוא חצי משכורת על כל שנת שירות בתנאי שזה לא יעלה על 12 משכורות. זה כבר כחוב באצעה המקורית.

ל. דיזיאני:
האם זה חל רק על מי שפורש בהסכמת המפקח הכללי או כל מי שפורש או פוטר?

הינ'ר ש. ארבל:
דין אחד לכולם, מי שפורש או מי שהמפקח הכללי הורה על פרישתו או מי שפוטר. הפירוט הזה בסעיף משנה אותו ינסחו היועצים המשפטיים.

גב' ח. הירש:
סעיף ב' מדבר על אפשרות לשלול משוטר את המענק אם הוא פוטר מטעמי עבירה שיש עמה קלון.

גב' ח. פנחסוביץ:
אי-אפשר לשלול מאדם גם את הקיצבה וגם את המענק, אנחנו צריכים לחשוב על קיום משפחה. לדעתי במקום "אך" צריך לכתוב "אף", ואז אפשר לשלול את המענק אבל לא הקיצבה החודשית.

גב' ח. הירש:
שלילת הגמלאות היא יותר קשה משלילת המענק. גם אם מחליטים להשאיר את הגמלה כדי לא לפגוע במשפחה אומרים שהטובה פשוט לא תנתן לאותו שוטר שפוטר עקב עבירה.

הינ'ר ש. ארבל:
היה לנו ויכוח קשה בעניין שלילת הגמלה, נאמר על-ידי המפקח הכללי שזה צריך להיות אך ורק באישורו של השר. אי-אפשר להשאיר את המשפחה ללא אמצעי קיום. אני חושבת שהעקבו את הנוסח הזה מהחוק של צבא הקבע.

גב' ח. הירש:
אם יש מקום לשלילה, הרי המענק קודם, לא הגימלה החודשית. צריך לכתוב "אף" במקום "אך", ואז תהיה אפשרות לשלול אחד מהשניים, או שניהם יחד במקרה הצורך.

ר. מאיר:
אני מציע להשאיר זאת למפקח הכללי באישורו של השר.

מ. פוגלמן:
עדיף להשאיר כאן אפשרות לשיקול דעת, כי יכול להיות מקרה שלא ירצו בזה.

מ. כ. מ.:
להחליף את המלה "אך" במלה "אף" בסעיף 2(ב) ולהשאיר ענין השלילה של המענק או הגימלה לשיקול דעת המפקח הכללי באישורו של השר.

סעיף 1 - א. ש. ר.

סעיף 2 עם התיקון הנוצץ - א. ש. ר.

סעיפים 3, 4, 5, 6 - א. ש. ר.

היו"ר ש. ארבל: התחולה תהיה סיווג קבלת החוק.

בישיבות קודמות דיברנו על חוק מיוחד למשטרה, כמו שיש חוק מיוחד לצבא. סברנו שלא ייתכן להחיל את חוק שירות המבחן והכללים המתאימים לאופיו ולדרישות המיוחדות של שירות זה. ייתכן שיהיו בו דברים שיוצתקו מהחוק של צבא הקבע. בזמן שאביא את החוק לקריאה שניה ושלישית בכנסת אודיע בשם הוועדה, כי אנחנו מסליצים בפני הממשלה ליתום עריכת חוק נפרד למשטרה.

עם כניסת החוק לתוקפו יהיה דין השוטרים, שפרשו וצברו לעבוד במקום עבודה שנחשב כקופה ציבורית, כדין הפורשים מצבא הקבע, והם יטופלו לקבל 2/3 מהגישלה.

ל. דיציאן: אני מבקש שחברי הוועדה יקבלו את הנוסח הסופי של הצעת החוק, כפי שתנוסח על-ידי היועצים המשפטיים, לפני שהצעת החוק תובא לקריאה שניה ושלישית בכנסת.

היו"ר ש. ארבל: מבקש את הגב' חסר פנחסוביץ להעביר את הנחיות הוועד למר גלס, וכאשר הוא יביא את ההצעה המנוסחת אני איותה בפני הוועדה.

3) חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס. 11 והוראות מעבר). תשל"ו-1975

היו"ר ש. ארבל: בישיבה שקיימנו עם נציגי מועצת פועלי ירושלים הם העלו בקודה, שאמרנו כי היא קיימת בחוק, שבכל מקרה לא תעלה החזרת ההיוון על 10 שנים. ביקשנו מסג גלס לבדוק את הדבר ולנסח את הסעיף בהתאם. כעבור יומיים התקשר אתי מר ירמנס, הממונה על השכר במשרד האוצר, ואמר שזה מתנגש עם מה שזכרנו לבטחון סוציאלי. הוא עומד על זה שהגביל יהיה 65 ולא 55, ושהכלל של 10 שנים לא יחול על אלה שהיוונו לצמיתות, אם לא הגיעו לגיל 65. מר-גלס התנגד, כי החבר שכאן היתה טעות שלו, באותו רגע הוא לא חשב על אפשרות שיש כאלה שיצאו לגמלאות לפני גיל 55 והיוונו חלק מהגמלאות, ואז אין הצדקה להפסיק את ההוראה של ההיוון אחרי 10 שנים.

ביקשנו את מר גלס להכין הצעה מתוקנת בהתאם, וההצעה הזאת טובאית עתה לאישורה של הוועדה. אני מבקשת לא לעכב את קבלת החוק, כי הוא כולל תשלומים למפרע מה-1 בינואר 1975. השוני הוא שלגבי אלה שהיוונו לצמיתות לא יכולים לקבוע הוראה שבעבור 10 שנים בכל מקרה זה נפסק. אם לא היו מכניסים את ההגבלה של 10 שנים בסעיף 4(ג) היו מנכים עד גיל 68. לגבי שוטר וטוהר זה אותו דבר. רק לגבי אלה שהיוונו לצמיתות הוראה זו אינה קיימת, ואז הגביל אינו קובע ומפסיקים אחרי 10 שנים גם אם האיש לא הגיע לגיל 68.

אני מציעה לאשר את הצעת החוק עם התיקון המוצע.

חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס. 11 והוראות מעבר) תשל"ו-1975

נוסח לוועדה - א ו ש ר

ל. דיציאן: אני מציע להפסיק כאן, כי אם נציגי משרד העבודה שהוזמנו לא באו, איננו חייבים לחכות להם.

המזכיר מ. משולם: לפי סדר היום של הישיבה הם נחבקשו לבוא בערך ב-12.00. עדיין אינם מאחריים.

4) הארכת תוקף האישור הכללי למתן היתרים לעבודת נשים בלילה

ד"ר ש. ארבל: קיבלתי פנייה ספר כפלאוסי, מנהל מחלקת החקיקה של משרד העבודה, בהתאם שבקש מוועדת העבודה להאריך את האישור הכללי למתן היתרים לעבודת נשים בלילה. בזמנו הארכנו את האישור הכללי רק לשנה, והתנגדתי להארכתו לשנתיים, כי רצינו שזה יהווה לחץ לעריכת סקר ומחקר על עבודת נשים בלילה, אם זה משפיע וכיצד על האשה ומשפחתה מבחינה חברתית, מבחינה בריאותית וכו'. סברנו שהסקר יכול להערך תוך שנה אחת, ועל כן הארכנו את האישור למתן היתרים רק לשנה.

לפי החומר שקיבלתי אני מבינה שהסקר יסתיים רק ביוני 1976 ועל כן יש להאריך את האישור, כי בוודאי נרצה לערוך דיון בוועדה בעקבות מסקנות הסקר.

הייתי מבקשת לדעת מגב' זוהר קרתי מה נשתנה במשך השנה האחרונה, האם היתה התפתחות בקשר לעבודת נשים בלילה; מה השאלון שהוכן לסקר.

גב' זוהר קרתי: בקשר לסקר - הוגש חומר למחקר בשאלה מהי ההשפעה של עבודה במשמרות לילה על בריאותן של נשים עובדות, והסקר יצטמצם בעיקר באופן טבעי במפעלים שמבקשים היתרים לעבודה לילה לנשים, וזה בעיקר בטכסטיל. עובדה היא שדווקא בטכסטיל יש מקומות עבודה רבים שעקב הירידה ביצוא וצמצום ההזמנות ביטלו את המשמרות השלישית, שהיא משמרת הלילה, ולכן גם ירד מספר הנשים העובדות בלילה. היתה ירידה במספר הנשים שעובדות בלילה בשנה 1974 לעומת 1973. בכלל האז מלחפת יום הכיפורים לא היתה עליה או חזרה לאותה רמה שהיתה לפני המלחמה. לפני 1973 היו כ-3000 נשים בעבודת לילה.

הבעיה שלפנינו היא לא בעיה כמותית, אם זה סקר אלפי נשים, כי אם זה פוגע בבריאותה של אשה אחת, זה לא אומר שמבחינת אחוזים יש שוני במצב.

שנוע אחרי קבלת החלטת הוועדה ופנייתה פנינו למכון שלדעתנו הוא המתאים ביותר לעריכת הסקר המבוקר, וזהו המרכז לבטיחות, גיהות ובריאות תעסוקתית שליד אוניברסיטת תל-אביב. מנהל המרכז הזה הוא פרופ' ק. דרור, שהוא רופא מומחה לבריאות הציבור ולרפואה תעסוקתית, והוא היה פעם רופא בקופת-חולים. אתו בצוות ד"ר פרידמן, שהוא רופא, מנהל המחלקה לרפואה תעסוקתית בקופת-חולים הכללית ויועץ להנהלת המרכז; מנהל המחקר הוא פרנסיס הופמן, מומחה בפסיכולוגיה תעשייתית וסטטיסטיקה.

קיימנו דיון ראשון אתם בינואר והסברנו להם מה הן דרישות הסקר. במרס הם הגישו לנו הצעת מחקר ראשונית ורצייתי לבדוק אם היא מתאימה לנו. הם עשו טעקס מאד יסודי אחרי הספרות המקצועית בעולם כולו, כדי לבדוק את הדברים, והם הציעו לנו לערוך מחקר שמבוסס על מחקרים שנעשו בעולם.

המיגבלות של המחקר הן בתחום החברתי, טאחר שצוות המחקר הוא של רופאים טבעי שהם ירכזו את הסקר בנושא הבריאותי, אבל בהתאם לבקשת הוועדה רצינו שיכללו בסקר שאלות הנוגעות גם למצב החברתי והנפשי של הנשים. רצייתי שאת הסקר ירכז סוציולוג חברתי או תעסוקתי, ואז מצאנו את פרנסיס הופמן, שהוא סוציולוג בריאותי והוא עובד בהנהלת המחקר.

כפי שאמרת המחקר בנוי בעיקר על אספקטים בריאותיים, וזה גם הדבר שמייקר מאד את המחקר. עלות המחקר היא כ-264,000 ל"י, ועוד מיני יודעת מניין נקח את כל התקציב הדרוש. מתוך הסכום הזה כ-100,000 ל"י הן עלויות פנימיות של המרכז.

גב' זוהר קרתי:

בפרק הזמן שבין סוף טרם עד יוני בדקנו את האפשרויות לקבל השתתפות כספית לעריכת המחקר הזה, ונוסף להשתתפות של המרכז לבטיחות נקבל השתתפות של משרד האוצר ושל משרד העבודה. במשך הזמן הזה היה עלינו לבדוק גם את הצעת המחקר וגם את המסגרים התקציביים.

אנחנו יושבים בוועדה ההיגוי של המחקר, ואולי כדאי שאמסור לוועדה על מועדי ביצוע המחקר ושלבי המחקר.

השאלון כבר הוכן והוחל במחקר, ואנחנו מקווים שאת הדו"ח המסכם בחלק ראשון נקבל עד סוף שנה זו. לפי התכנון הדו"ח המסכם הסופי יוגש עד סוף יוני 1976.

הייבטים החברתיים יהיו כלולים במחקר הזה? היו"ר ש. ארגלי:

גב' זוהר קרתי: זו אחת השאלות שהוועדה עמדה עליהן.

השלב הראשון היה התקשרות עם מפעלים בהם עובדות נשים בעבודה לילה. כדי לקבוע עם קבוצה מסויימת היא מייצגת או לא, צריך לקחת קבוצת נשים שעובדות בתנאים דומים. וזו אחת הבעיות, כי בשביל זה היה צריך לקבוע לכל קבוצה נחקרת גם קבוצת ביקורת. החלטנו בסוף על מיפקד לאור מספר מצומצם של אנשים. הוחלט על קביעת מיפקד של נשים וזה מגדיל את מספר המראיינות כמעט פי שניים, שחלק מהן עובדות רק ביום.

בעיה נוספת שהצגנו למקר, היא הנזק לבריאות מעבודה לילה. כאן יש בעיה של פסיכולוגים רפואיים. בחוק אין חובה להעסיק פסיכולוגים רפואיים, ואז צריך לראות מה זאת אומרת נזק לבריאות האשה. זה די מסובך להגיע להגדרות אוניקסיקטיביות לגבי המטרות.

המטרה של שלב ב' היא להציג את המחקר המיועד; להשיג מידע כללי; להבטיח שיתוף פעולה מצד המפעלים. אחד כך עיבוד המידע שהתקבל ובחירת המפעלים שייכללו בשלב הבא של המחקר. נצטרך לקבוע מידגמים בחוף המפעלים; ייבחרו כ-50 מפעלים שבהם כ-1500 נשים שעובדות במשמרות לילה. בשלב ב' אנחנו מקווים שיוגש דו"ח ביניים ראשוני.

יהיה צורך לראיין נשים במפעלים בזמן העבודה, לאו דוקא באותו שבוע שהן עובדות בלילה, כי הן עובדות שלושה שבועות ביום ושלוש אחד בלילה. יהיה צורך ללכת לכל אשה הבייתה וזה מסיקר מאד את המחקר.

היו"ר ש. ארגלי: צריך גם לבדוק בבית אם באותו שבוע שהיא עובדת בלילה יש לה אפשרות לנוח ביום.

גב' זוהר קרתי: בשלב מסויים יהיה צורך לבקר גם בבית של האשה, אבל לא המראייין יוכל לעשות זאת, כי המראייין עובד רק לפי השאלון הקבוע. המראייין רוצה מה שהאשה אומרת לו, ואני לא בטוחה שכל אחד ירשום מה שהוא רואה. אם המראייין שואל את השאלות במפעל או בבית זה אותו דבר. על כן את הבדיקה בבית יצטרך לעשות מישהו אחר. אחרי כן התשובות בשאלונים אפשר יהיה לעבד לסטטיסטיקות.

השלב השלישי היה הכנת שאלונים והקמת צוות מראיינים והדרכתו. הפצת השאלונים במפעלים. תחילה חשבנו שהשאלונים ימולאו על-ידי הנשים, לבסוף החלטנו שהם ימולאו על-ידי המראיינים, כי אז מידת המהימנות תהיה גדולה יותר. כאן אנחנו רוצים לעשות שני

גב' זוהר קרתי:

מידגמים של קבוצת נשים שעובדת גם במסגרת לילה וגם במשמרת יום. גם כאן קבענו קבוצות ביקורת, ואחת הבעיות היא ליצור קבוצות זהות.

המטרות של שלב ג' הן: לאסוף את המשתתפים המבוקרים לשם קביעת זוגות הנשים בין שני המידגמים; לבצע את האנמנזה הדרושה לשלב מאוחר יותר; לבודד את הגורמים; לקבוע את גודל המידגמים הדרוש; לעבד את המידע שנאסף; להרכיב את המידגמים שביניהם יש התאמה מירבית בין הנשים. כל מידגם יהיה מורכב מ-300 נשים.

בשלב ד' קבענו בחינת ההיסטוריה הרפואית של 600 נשים סתוך התיקים שלהן בקופת-חולים. כאן ייעזרו בכרטיסים של הנשים האלה בקופת-חולים. אחרי זה עיבוד המידע שנאסף.

בשלב ה' הוחלט על בדיקות רפואיות, וזה שוב חלק שמייקר מאד את המחקר, ועל זה קיימנו התייעצויות רבות. בדיקה רפואית עולה הרבה כסף, כי אנחנו רוצים שהבדיקה תהיה יסודית ולא שטחית כדי להפיק את מירב המידע.

שלב ו' - ניתוח כל המידע הנאסף והסקת מסקנות. הגשת דו"ח סטכס ראשון.

שלב ז' - הקמת מערכת למעקב אחר נשים לבדיקת היעד היעדרות ושינויים במצב הבריאות במשך תקופה של חצי שנה עד שנה.

השלב האחרון - עיבוד כל המידע שנאסף, הסקת מסקנות והגשת דו"ח סטכס.

העלות של המחקר לפי השלבים שהובשו: שלב ג' - 50,000 ל"י; שלב ד' - שכר בודקים, רופאים, תיקים וכו' - 30,000 ל"י; שלב ה' - בדיקה רפואית כוללת של 200 נבדקות - 60,000 ל"י; שלב ז' - מערכת למעקב אחר הנשים - 10,000 ל"י; עלויות חיצוניות - 166,000 ל"י; עלויות ישירות - 220,000 ל"י; עלויות פנימיות - 44,000 ל"י. סך הכל 264,000 ל"י.

היו"ר ש. ארבל: בכל-זאת נדמה לי שחטר כאן החלק החברתי.

גב' זוהר קרתי: בשאלון זה ישנו. אחר ההיבטים של המחקר הוא לא קביעה פיזית בדיאותית גרידא, אלא גם חברתית. זה כלול גם באופי המחקר. לא קראתי כאן את הכל. הדו"ח הוגש לוועדה ואנחנו מאד מעוניינים לשמוע את הערותיכם. במהלך המחקר יהיה לנו מידגם של הדברים. בשאלון הוכנסו גם כפי שאמרת שאלות חברותיות, נקבל תשובות על מספר הילדים, על תעסוקת הבעל וסדרי החיים של האשה.

היו"ר ש. ארבל: אותי מעניין לדעת אם חיי המשפחה שקטים, או שיש בעיות עקב עבודת האשה בלילה, בעיות נפשיות של הילדים למשל.

גב' זוהר קרתי: השאלה באיזו מידה אפשר להרחיב את המחקר לבדיקת מצבם הנפשי של הילדים.

חמר פנחסוביץ: השאלה אם הנשים תדענה להעריך שיש קשר בין עבודתן בלילה לבין מצבו הנפשי של הילד.

גב' זוהר קרתי: קשה לבודד גורם ולקבוע שזו הסיבה.

גב' זוהר קרתי:

החלטנו בהרבה בעיות, כי כדי להגיע לבדיקת הגורמים השונים יש צורך לעשות מחקר מאד מעמיק, וזה ענין של שנים, ויש צורך לדעת את ההיסטוריה הרפואית של המשפחה.

היו"ר ש. ארבל: האם במחקר ובסקר הזה יבואו לידי ביטוי התדירות של העבודה בלילה, כמה זמן ממשיכה האשה בעבודת הלילה

ומה המניעים להפסקת העבודה? לפי המחקר מספר הנשים העובדות בלילה ירד ב-50%

גב' זוהר קרתי: מאז 1973 היה צמצום במספר הנשים העובדות בלילה בעיקר בשטח הטכסטיל.

היו"ר ש. ארבל: ביקשנו לדעת מה הגורמים לירידה של מספר הנשים העובדות בלילה, האם זה בגלל בעיות בריאות, או הסגת החברתי, התעסוקה של הבעל וכו'?

גב' זוהר קרתי: לא קיבלנו את הפרוטוקול של הישיבה בו הועלו כל הבעיות. הייתי מבקשת לקבל את הפרוטוקול כדי להעביר אותו לצוות המחקר.

היו"ר ש. ארבל: הפרוטוקולים של ועדות הכנסת אינם לתפוצה, אלא על פי בקשת שר מסויים. מבקש להעביר לך את החלק הזה של הפרוטוקול, בתנאי שלא תעבירי אותו הלאה, אלא רק תסתמכי עליו.

גב' זוהר קרתי: המחקר סתרנו בנשים שעובדות בלילה והוא סנסה לבחון - וזה בצמוד לשאלות של חברי הוועדה שהועלו בישיבה הקודמת - באיזו מידה עבודה לילה מזיקה או אינה מזיקה, פוגעת או משפיעה. קשה מאד להכניס למקר נשים שפעם עבדו בלילה וכעת אינן עובדות.

היו"ר ש. ארבל: אנחנו רוצים לקבל תמונה של המניעים שגורמים לכך, שנשים מפסיקות לעבוד בלילה? האם רק סגת התעסוקה גורם לכך שמספרן יורד, או שיש גם גורמים אחרים? הכוונה לשנתיים האחרונות.

גב' זוהר קרתי: יש נשים שאוהבות לעבוד בלילה. אנחנו נקבל את כל המימצאים לגבי אותה קבוצת נשים שאנחנו בודקים כרגע: מה הוותק בעבודה, באיזה תנאים של משפחה הן עובדות וכו'. אנחנו מתכוונים לבדוק קבוצה של 3000 נשים ולראות כמה זמן הן ממשיכות בעבודה לילה. לגבי אלה שהפסיקו נקח רק קבוצה קטנה כדי לבדוק באופן יסודי מה המניעים שגרמו להן להפסיק בעבודה לילה.

א. מייבום: איני מסוכנע שאפשר לכלול אותן במחקר הזה. לרוב אי-אפשר לאתר את אלה שהפסיקו לעבוד בלילה.

גב' זוהר קרתי: אין בטחון שאלה שהפסיקו ממשיכות לגור באותו מקום. קשה יהיה במפעל לאתר את הכתובת, הן מאד בודדות. איני בטוחה שאפשר להגיע לזה. העלות של המחקר הזה היא יקרה מאד, ואיני רואה סקור כספי שיאפשר לנו להרחיב אותו. אנדוק כמה מהדברים ששאלתם כלולים במחקר.

היו"ר ש. ארבל: בשביל מה יש צורך בחוק שתיר עבודה לילה של נשים אם הן אינן רוצות לעבוד בלילה?

גב' זוהר קרתי: אנחנו לא מחייבים נשים לעבוד בלילה, רק מתירים.

היו"ר ש. ארבל: אבל בחוק ביטוח העבודה דיברנו גם על אלה שמסרבות ללכת למקום עבודה אליו הן נשלחות. ביקשנו לחקן את הדבר הזה בחוק הביטוח נגד אבטלה. כוונתי למסכנה שצריך להסיק בעקבות זה.

ג' זוהר קרתי: לא אמרנו שהמחקר בודק רק את מצב הבריאות, כי זה מחייב מחקר יסודי ביותר. לכן ביקשנו שאם המחקר ירכז רופא אלא מוציולוג, שהנושא שלו הוא חברתי ולא רק האטופקט ריאותי. האלמנטים החברתיים בכללים בשאלון של המחקר. לא נוכל דוק את אלה שעזבו; רק את אלה שממשיכות לעבוד.

מייבום: מדובר על נשים שעובדות שנוע אחד בלילה ושלוש שבעות לא. יש לנו כמה בקשות מהנשים שמעוניינות בוד רק בלילה. איננו נותנים אישור לכך אלא לאחר שבדקים אם יש בה מספיק לכך, כגון: אם הבעל עובד כל היום ונמצא בבית בלילה, או משפחה דורש את נוכחותה של האם בבית במשך היום.

ג' זוהר קרתי: מחקר כזה נעשה פעם על-ידי הרשות לתכנון כוח האדם במשרד העבודה, ובשנת 1970 הוגש לוועדה דו"ח באיזו דה עבודת הלילה פוגעת במצב הבריאות של האשה. בעקבות מכתב-הפנייה י יו"ר הוועדה הזאת שפנו את הדגש על ענין הבריאות, אבל כפי שאמרת יכז המחקר, הפסון, הוא מוטמך לפסיכולוגיה, והוא יכול את המחקר למצב ריאותי והחברתי כאחד.

זה לא קשה לעבוד בכמה מפעלים ולשאל מדוע לא ביקשו יתרים לעבודת נשים בלילה, האם זה במפני שהעבודה צומצמת או מפני שאינם נסיקים נשים. זה ענין טכני. חבל להשקיע בזה כספים רבים. יש לנו זיטה של המפעלים שלא ביקשו השנה יתרים כאלה.

מייבום: הבעיה לא כל-כך קשה, כי בכל מפעל רק חלק קטן מהנשים עובד בלילה, מה גם שמסמרת הלילה היא המסמרת הקטנה יותר. לא מכריחים את הנשים שאינן רוצות לעבוד במסמרת לילה. בסך-הכל החלק העשירי של הנשים במפעל.

ג' זוהר קרתי: במפעל סיבי דימונה למשל, שעליו יש ויכוחים עכשיו, בסך-הכל ביקשו 10 יתרים לעבודת נשים בלילה, וזה במחלקה מסויימת שבה חייבים לעבוד בלילה עקב האופי המיוחד של העבודה.

מייבום: לא קיבלנו אף פעם תלונה מאשה שמכריחים אותה לעבוד בלילה. גם לא היה סקרה שפייטרו אשה בגלל זה. בדרך-לל זה ענין של התנדבות מצד האשה לעבוד בלילה.

יו"ר ש. ארבל: הסקר יפרט את המצב המסמרת, הילדים וכו'?

ג' זוהר קרתי: כל הפרטים הדמוגרפיים באים בראשית הסקר; השאלון הוא ארוך מאוד. זו פעם ראשונה שאנחנו עושים שאלון ייוחד ומעמיק עם צוות אנשים מיוחד. אשלח לכם דוגמה של השאלון. וסף לצוות שמנהל את המחקר: פרופ' דרור, ד"ר פרידמן וד"ר הופמן, יש ווח היגוי שמורכב גם מאנשי משרד העבודה.

יו"ר ש. ארבל: אני מקווה שמבצעי הסקר יעמדו בלוח הזמנים ויגישו את הדו"ח המסכם ב-30 ביוני 1976.

ג' זוהר קרתי: אני מקווה מאוד. אם הוועדה מעוניינת אפשר להמציא לכם את דו"ח הביניים בתאריך שהוא יוגש לנו.

יו"ר ש. ארבל: בקשר לענין תעסוקת הנשים בכלל, מה הן התערבות שישנן עכשיו במשרד העבודה לאור ההתפתחות הצפויה? הידיעות עתונות על ההתפתחות לגבי עבודת נשים לא נראות טוב.

ג' זוהר קרתי: לי קשה לענות על זה, על כך יוכל להשיב לכם ראש שרות התעסוקה, מר דעואל. אני יודק שבטכסטיל ירד

גב' זוהר קרתי:

מספר הנשים עקב הצטמומים בענף הזה בכלל. לעומת זאת ידוע לנו שלמפעל גדול כמו כיתן יש תמיד פחות כוח אדם ממה שהוא זקוק לו. איני רוצה להגיד שזה קל להעביר מסקום עבודה אחד למקום שני; יש ענין של הסבה מקצועית; הרגלי עבודה וכו', וזה תמיד גורם למשבר.

בשטח האלקטרוניקה זה עדיין לא מורגש, אבל ישנה הרגשה שצמצום ההזמנות ישפיע גם על עבודת הנשים בלי לה ועבודה נשים בכלל. איני רוצה להגיד שמפעלי אלקטרוניקה ייסגרו, אבל ישנם מפעלים שאינם קולטים יותר נשים או קולטים מעט מאד נשים חדשות, גם לא גבריים. יש רוייה במפעלים אלה מבחינת הקליטה.

יחד עם זאת למעלה מ-50% מהנשים עובדות בשירותים והשירותים לא צומצמו. הסגנה שלנו שיותר ויותר נשים יועסקו בענפים מקצועיים ופחות בשירותים.

היו"ר ש. ארבל: האם יש נתונים על מספר הנשים מהשטחים המועסקות במפעלים בישראל?

גב' זוהר קרתי: קיבלנו נתונים גלובליים של אלה שעובדות דרך לשכות העבודה, או מקבלות את התשלום דרך שרות התעסוקה. לגבי אלה שבאות מיוזמתן אי-אפשר לקבל נתונים מלאים. ידוע לנו שיש כמה אלפי נשים מהשטחים במפעלים ובחקלאות.

היו"ר ש. ארבל: כדאי היה לדעת מה היקף הנשים מהשטחים מתוך המספר הכללי ובאילו ענפי תעסוקה?

גב' זוהר קרתי: העברתי בזמנו דו"ח על ההכשרה המקצועית של הנשים כולל נשים מהשטחים. לקחנו קורסים שיפוטניים לנשים וגילינו שבאלף נשים מהשטחים מקבלות הכשרה מקצועית במסגרת קורסים של משרד העבודה. בסך-הכל הייתי אומרת שיש לפחות כ-5000 נשים מהשטחים.

היו"ר ש. ארבל: בענין מעונות יום - קראתי הצהרה של שר העבודה, שברצוני לתמוך בה, שצריך לעודד ולתמוך באמהות שעובדות במפעלי ייצור. האם זה דורש שינוי לגבי הקיים? מה מסתמן במסגרת התקציב לשנה הבאה בתחום זה?

לפי מה שידוע לי אותה ועדה בראשותו של מר לאור ממשרד האוצר, הגישה סיכום שהוא לא כל-כך לרוחני. יכול להיות שנקיים כאן דיון בענין מעונות יום והשתתפות הממשלה בהחזקת הילדים, כי התקציב הקיים עומד להגמר בסוף השנה, והשאלה מה יהיה בשנה הבאה.

גב' זוהר קרתי: לעובדות ייצור אשר מינה צוות הסבה במשרד העבודה, שהוטל עליו לבחון את המדיניות של משרד העבודה בקטגוריות שונות, מתוך הנחה שקשה כרגע לשנות את התקציב לגבי ההשתתפות בהחזקת הילדים במעונות לגבי שנה זו. יחד עם זאת יש מספר אלמנטים שצריך לבחון, כגון: הסבה של עובדים במפעלי ייצור וכדומה.

בינתיים הבענו לסיכום שפועלי ייצור שמשתכרים מעל לשכר הממוצע במשק, שהוא עכשיו בין 1500 ל-2000 ל"י לחודש, יהנו מהשתתפות מכסימלית של משרד העבודה, בתנאי שהם עובדים ממש בייצור ולא בשירותים. כבר הוצאנו הנחיות בענין זה. ההשתתפות המלאה היא של 130 ל"י לחודש למי שמרוויח עד 2000 ל"י לחודש. זה הוצמד למפעלים שההשתתפות שלה קשורה בפעולות משרד העבודה, וקבענו חסימה של שכר. דבר זה נכנס לתוקפו החל מה-1 בספטמבר, והוצאנו חוזר פנימי על כך.

היו"ר ש. ארבל: אני מתפלא שלא ידענו על כך, כי בזמן שביקרנו במפעל בקריית גת פנו אלינו בענין ההשתתפות במעונות יום, וכן בענין בנייה נוספת של מעונות.

גב' זוהר קרמי: אני מתביישת להודות שלא הספקנו להעביר את החוזר בכתב לכולם, מפני שלא היה מי שידפיס אותו, מאחר שמזכירתי חלחה ושכבה בנית-חולים. אבל בעל-פה נסמך על כך לכל המפעלים, ורבים מהם כבר מאשרים את ההשתתפות. עכשיו אנחנו קובעים את הזכאות של האמהות, וניתנה הנחייה למטובים לקחת זאת בחשבון. כפי שאמרת ההשתתפות היא לגבי אלה שההכנסה החודשית שלהם אינה עולה על השכר הממוצע במשק, שהוא היום 2000 ל"י, וההשתתפות תהיה 30% במקום 25% בעבר, 130 ל"י מתוך 400 ל"י שעולה החזקה ילד במעון יום.

החלטה זו נחקלה במסגרת התקציב הקיים של שנת 1975. לקראת 1976 עוד לא סיימנו את הבידורים התקציביים עם האוצר, אבל אני יודעת שהלך-הרוח אינו מעודד ונצטרך להיאבק קשה. איני יודעת באיזו מידה נוכל בשנה הבאה לשמור על הקיים. אחד הדברים המשמחים הוא, שהשתתפות המוסד בהחזקת הילד הוכפלה. באוקטובר התחלנו לקבוע את הזכאות, ואנחנו מרכזים עכשיו את הנתונים. יש כמעט הכפלה במספר הילדים במעונות. ישנה ועדה שמטפלת בזה. לא נבקש יותר תקציב, אבל בשנה הבאה בקריטריונים שקבענו, של שכר ממוצע במשק והחלק היחסי של עלות החזקה הילד במוסד - ייתכן שהתקציב הקיים לא יספיק.

לגבי הבעייה של קריית-גת - המפעלים שם לא היו מוכנים להעלות את ההשתתפות ל-130 ל"י. לאור העובדה שמוכנים להרחיב את הסגל של הזכאות אני מקווה שהמפעל יעלה את ההשתתפות לפחות ל-100 ל"י. רוב התעשיות סיכמו על השתתפות עד 100 ל"י ולא 130 ל"י. כידוע היום ההשתתפות הזאת חייבת במס-הכנסה בעקבות הרפורמה, ועל כן אחת הבעיות הקשות היא השתתפות המעסיק. קודם היו לנו הסדרים ישירים עם ארגוני הנשים. איננו רוצים לפגוע ברפורמה בתחום שאני מופקדת עליו.

במפעלי מתכת מוכנים להעלות את ההשתתפות. בטכסטיל עדיין לא; בתעשייה האווירית ההשתתפות נשארה 100 ל"י לחודש. יש מעסיקים אחרים שהעלו את ההשתתפות ל-130 ל"י. פניתי להתאחדות בעלי התעשייה וביקשתי להזכיר להם את הבטחתם להקים ועדה בנושא זה, כדי שיהיה עם מי לדבר על סכום ההשתתפות. הבטחתי להעביר להם את הפרוטוקול של הוועדה שדנה בעניין זה.

גב' ח. פונטוביץ: את יכולה להסתמך ולצטט מהפרוטוקול, אבל אסור לך להעביר אותו.

גב' זוהר קרמי: לי סטטיק אם יעבירו לי את הנקודות והתאריכים שבהם הוועדה דנה בהן.

הקושי עם המעסיקים הוא שצריך להיות הסדר. הוועדה לא לחצה על הסכמי עבודה, וכל זמן שאין הסדר המעסיקים בעצמם אינם יודעים למי לפנות. צריכה להיות מדיניות ושיטה מסוימת שתחיל מהתאחדות בעלי התעשייה.

לגבי בניית מעונות יום - ההקפאה בעינה עומדת, ומאיימים שיהיה ברוע יותר, ובכלל לא יתנו לבנות. הצלחנו להפסיד כמה החיוביות שהיו בשנה הנוכחית. במפטבר צפינו ל-80 פרויאקטים חדשים, בשנה זו התחילו רק ב-25. אני חרדה מאד למה שיהיה בשנה הבאה, כי אם היום לא מתכננים ולא מטשטים לבנות אנחנו יוצרים מצב קשה לגבי המעונות בשנה הקרובה.

נוסף לזה ביקשתי לשקול את העדיפויות שישנן לגבי בתי-חולים, מפעלי תעשייה וכדומה, שיתנו לפחות היתר לבנות 25 פרויאקטים לשנה במקום 100 שהיה לנו קודם. עוד אין סיכום תקציבי, אבל אומרים שהמצב יהיה חסור ואני לא בטוחה שיאשרו תקציב נוסף.

הי"ר ש. ארבל: קראתי אתמול בעתונות על הודעת שר החינוך, כאילו נפלה החלטה על הנהגת יום לימודים ארוך, שבהיקפו המלא יופעל רק חוץ כמה שנים. האם משרד העבודה שותף לדייונים אלה?

גב' זוהר קרתי: אנחנו מאד לוחצים בענין זה, והנאתי את הנושא לדין בוועדת השרים ליישול המשק והגברת הפריזון. אם אשה אינה יכולה למצוא את כל יכולתה, והיא חייבת לפייס את העבודה ב-12.00 או ב-13.00 כאשר הילדים חוזרים מהגן או מבית-הספר, זה בניגוד למגמה של הגברת תעסוקת נשים. שר האוצר קיבל דבר זה מאד בחיוב, והוא הבטיח להזמין לדין את שר החינוך ולראות באיזו מידה ניתן למסס תכנית זו. אני בדעה שניתן להפעיל זאת בחלק גדול, ובמספר גדול של מקומות צריך לקיים את השירותים האלה.

אני מניחה שוועדת השרים ליישול ולפריזון תזמין את שר החינוך לדין על התכנית שלו. הבעיה קשה, כי היתה התנגדות של הסתדרות הסורים במידה מסויימת, ואני מקווה שהכנסת תסייע בידינו בענין זה. צריך יהיה לשנות מסגרות קיימות ולייעל את עבודת האם, על-ידי זה שההוצאות שיש לה היום להחזקת הילדים במעונות לא יהיו כל כך גבוהות כפי שהיו בעבר.

היו"ר ש. ארבל: אני מודה על האינפורמציה. דיברתי על כך עם שר העבודה, ואני מקווה שבאחת הישיבות הקרובות יהיה לנו דיון על מצב התעסוקה.

לא נשאר לנו אלא להאריך את תוקף האישור לשנה נוספת.

גב' זוהר קרתי: אני מבקשת מאד לקבל את השאלות שנשאלו כאן כדי שנוכל להעביר אותן לצוות המחקר.

היו"ר ש. ארבל: אנחנו נעביר את הפרוטוקול לשר העבודה.

תוקף האישור הכללי למתן היתרים לעבודת נשים כלילה הוארך עד 31.12.76

הישיבה ננעלה בשעה 12.55